

Economisch perspectief

Deel 8: Geitenhouderij

Met 25% biologische bedrijven van het totaal aantal geitenbedrijven, is de biologische sector goed in de melkgeitenhouderij vertegenwoordigd (zie tabel). Van de 60-70 biologische geitenbedrijven verwerkt grofweg de helft de melk op het eigen bedrijf en levert de rest de melk aan grotere verwerkers. Van de 68 biologische bedrijven in 2006 zijn er acht biologisch-dynamisch. Na een groeispurt van de sector eind jaren '90 is de afgelopen jaren het aantal biologische bedrijven constant gebleven. Het aantal geiten op bestaande bedrijven neemt wel toe. Op het moment wordt er in totaal 10-12 miljoen liter biologische geitenmelk geproduceerd.

Vraag groter dan aanbod

Naast de zelfverwerkers zijn er verwerkers als Rouveen, Bettinehoeve, Amalthea, Willig, De Jong, Aurora en Hekking. Het merendeel van de geitenmelk wordt verwerkt tot kaas. Kwark, yoghurt en drinkyoghurt worden slechts marginaal geproduceerd. Naar schatting 65% van de biologische geitenkaas wordt geëxporteerd. Nederland is het enige exporterende land van biologische geitenkaas in Europa. Veel kaas wordt afgezet in Duitsland. De binnenlandse afzet verloopt enerzijds via het natuurvoedingskanaal en anderzijds via de (boeren-)markten en huisverkoop. Nederlandse supermarkten hebben ook interesse voor

biologische geitenkazen maar kunnen niet beleverd worden door een tekort aan product. De vraag is op het moment groter dan het aanbod. Door de aanhoudende vraag naar kaas zijn de kaasprijzen aan het stijgen. Veel verwerkers zijn op zoek naar melk die er niet is. Er worden verschillende producten niet gemaakt wegens tekort aan melk. Zo is er geen oude kaas, maar ook verschillende soorten zachte kaas kunnen niet gemaakt worden omdat er te weinig melk is. Ook Duitse verwerkers zijn op zoek naar melk op de Nederlandse markt (plus minus 2 miljoen liter melk).

Kostprijs stijgt sterk

In 2006 heeft een kostprijsonderzoek plaatsgevonden (zie Biogeit rapport nr. 4 www.louisbolck.nl/biogeit). Hieruit blijkt dat over 2004 de gemiddelde kostprijs van biologische geitenmelk € 58,92 per 100 liter (gecorrigeerd voor 7% vet en eiwit) bedroeg. De gemiddelde melkprijs lag toen tussen de € 49,00 en € 53,00. Deze was toen dus al niet kostprijsdekkend. Ondertussen zijn de kosten verder gestegen. De gemiddelde krachtvoerkosten bedroegen in 2004 € 16,87 per 100 liter maar zijn ondertussen met 53% gestegen. Per januari 2008 mag er helemaal geen gangbaar voer meer in het krachtvoer verwerkt worden. De prognose is dat deze winter de krachtvoerkosten ongeveer 68% hoger zullen zijn dan in 2004 op het moment dat er

100% biologisch gevoederd moet worden. Dit zou betekenen dat de krachtvoerkosten per 100 liter oplopen tot € 28,31. Naast krachtvoerkosten stijgen de kosten voor stro, energie en controle (met name ook voor zelfverwerkers) sterk. Met enkel een inflatiecorrectie op andere kosten loopt dit op tot een totale kostprijs van € 72,34 per 100 liter (7% vet en eiwit). Indien de wetgeving het zou houden bij 95% bio-voer komt de kostprijsdekkende prijs uit op totaal € 69,76 per 100 liter. De gemiddelde huidige melkprijs voor biologische geitenmelk is op het moment € 60,- per 100 liter.

Gat tussen kostprijs en melkprijs

De prijszetting die jarenlang resulteerde in een prijs onder de werkelijke kostprijs weegt zwaar op de bedrijfsvoering. Op veel bedrijven staat de arbeidsvergoeding of het eigen vermogen onder druk. Vaak is de toestand dermate dat noodzakelijke investeringen om de bedrijfsvoering te handhaven of te verbeteren onvoldoende kunnen worden doorgevoerd. Op deze manier ontstaan uitgeholde bedrijven. Alleen bedrijven met een groot eigen vermogen of technische toppresteerders, kunnen deze toestand blijven dragen. Op bedrijven met vreemde arbeid of een (te) sterk gekrompen eigen vermogen, groeit het verlangen naar terugschakeling of stopzetting. Gerrit Verhoeven (voorzitter van de Vereniging van biologische geitenhouders De Groene Geit) geeft aan dat 30-40% van de biologische melk zal verdwijnen als de melkprijs niet kostendekkend wordt. De combinatie van uitholling en recente sterke stijging van kostprijs heeft het belang van een kostprijsdekkende melkprijs versneld.

Daarnaast motiveren deze prijzen nieuwe bedrijven niet tot omschake-

ling naar een biologische bedrijfsvoering. Bij een niet kostendekkende prijszetting komt de continuïteit van de productie in het gedrang. De rooskleurige situatie van lage grondstofprijzen voor afnemers van de melk uit het verleden keert zich dan naar een minder rooskleurige situatie van gebrek aan grondstof voor hun verwerking. Net nu de markt sterk vraag is naar biologische geitenzuivel zou dit een zeer onaangename situatie opleveren. Indien noodzakelijke investeringen mogelijk worden met het oog op verdere professionalisering in de sector, kan de kostprijs door middel van een productiviteitsstijging op de geitenbedrijven verder onder controle gehouden worden. Vanuit de sector bestaat er zowel bij de verwerkers als bij de geitenhouders de bewustwording dat een kostprijsdekkende melkprijs gecombineerd met een kostprijsbeheersing op de bedrijven door betere technische resultaten een must is voor de toekomst van de sector.

Kennisnetwerk

Naast investeringen op bedrijfsniveau, is kennisontwikkeling en kennisverspreiding gewenst. Enerzijds om de technische resultaten op de bedrijven te verbeteren maar ook om de sector kwalitatief verder te onderscheiden van gangbaar. Sinds 2005 is er structureel onderzoeksgeld voor de biologische melkgeitenhouderij, dat wordt geconcentreerd in het project BIOGEIT. Dit onderzoeksproject is een initiatief van De Groene Geit en de Productwerkgroep Zuivel van Bioconnect. Het project wordt gefinancierd door het ministerie van LNV. Binnen dit onderzoeksproject wordt 80% van het geld besteed aan kostprijsbeheersing en 20% aan onderscheidendheid. Binnen het thema kostprijsbeheersing is veel aandacht voor voeding en ge-

Omvang van de sector

	2002	2003	2004	2005	2006
Totaal aantal geitenbedrijven ¹	292	294	290	274	286
Aantal biologische geitenbedrijven ²	64		72	65	68
Aantal biologische geiten ²			12000	14000	17000
Bio-melk bij grote verwerkers (miljoen liter)	6,9		9		8-9
Bio-melk melk verwerkt op eigen bedrijf (miljoen liter)					2-3

¹ Bron: Land en tuinbouwcijfers, LEI; ² Bron: Bio-monitor Biologica

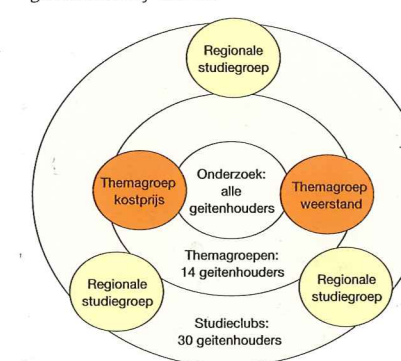
'Kennis bij elkaar brengen is cruciaal voor de ontwikkeling van de sector'

zondheid. Binnen het thema onderscheidendheid ligt de focus op dierwelzijn en productkwaliteit. Naast het onderzoeksproject BIOGEIT loopt er sinds maart van dit jaar het bedrijfsnetwerk voor biologische geiten- en schapenzuivel. Binnen dit project draaien drie regionale studiegroepen voor geiten. Daarnaast lopen er twee themagroepen waarin de onderwerpen weerstand en kostprijsbeheersing met geitenhouders uitgediept worden. Het onderzoek en het bedrijfsnetwerk zijn volgens het model in de figuur met elkaar verweven.

Conclusie

Het aantal biologische geitenbedrijven stagneert. Er is wel een lichte groei van het aantal biologische geiten. De vraag naar biologische geitenkaas is echter groter dan aanbod. Deze stijgende vraag is merkbaar door heel Europa. De melkprijs is al jaren niet prijsdekkend. Dit heeft geleid tot uitholling van de meeste bedrijven en weinig investeringen. De combinatie van uitholling en recente sterke stijging van kostprijs heeft het belang van een kostprijsdekkende melkprijs vergroot. Dit moet worden gecombineerd met een goed netwerk van kennisontwikkeling en verspreiding. De basis hiervoor is gelegd. ■

Relatie onderzoek en bedrijfsnetwerk geitenhouderij in 2007

Een van oudsher sterk vertegenwoordigde sector in het biologisch circuit staat onder druk. Een jarenlang gat tussen opbrengst en kostprijs van biologische geitenmelk heeft geleid tot uitholling van de bedrijven waardoor investeringen voor kostprijsverlaging zijn uitgebleven. Dit staat in sterk contrast tot de sterk aantrekkelijke markt van biologische geitenkaas in heel Europa.